

УДК 340.1

DOI <https://doi.org/10.32840/1813-338X-2020.4-2.2>**Л. В. Курах**

суддя

Мукачівського міськрайонного суду

ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ МІЖНАРОДНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Дану статтю присвячено дослідженню теоретико-правового змісту поняття міжнародної інтеграції та вивченню її видів. Констатовано, що в силу активних процесів глобалізації, міжнародна інтеграція є особливо актуальною на сучасній сторінці історії як світової, так і української. На даний момент, в тій чи іншій формі, в інтеграційних структурах задіяні практично всі країни на планеті.

Визначено, що основною метою міжнародної інтеграції є формування більш тісних зв'язків між країнами на рівні як державних установ, так і елементів громадянського суспільства, включаючи і звичайних громадян.

Найбільш поширеними є класифікації міжнародної інтеграції за сферою суспільних відносин та за територією. Проаналізовано, що за останнім критерієм виділяється регіональна, міжрегіональна та глобальна міжнародні інтеграції. Перша стосується співпраці між окремими державами чи групами держав, розташованих у межах територіальної доступності, зазвичай одного великого географічного регіону чи континенту (наприклад, Африканський Союз, МЕРКОСУР, Рада Європи, Південноазіатська зона вільної торгівлі та ін.). Міжрегіональна інтеграція відрізняється від регіональної тим, що охоплює держави, а також регіональні інтеграційні організації, розташовані в різних регіонах і континентах.

Констатовано, що за своїм змістом глобальною є інтеграція, в якій приймають участь більшість країн світу. Доведено зв'язок глобальної інтеграції з диверсифікацією глобалізації, формуванням глобальних мереж, зокрема продуктових, інноваційних, логістичних, регуляторних, що посилює цілісність глобалізаційних процесів, структурну взаємозалежність елементів.

Встановлено, що залежно від сфер суспільного життя, які зачіпаються інтеграційними процесами, міжнародну інтеграцію можна поділити на два основні види: економічну та політичну інтеграцію. Предметом економічної інтеграції визначено економічні системи (національні господарства) країн, а предмет політичної інтеграції проаналізовано як формування та реалізація політичної влади, в результаті чого створюються єдині законодавчі, виконавчі та судові владні інстанції.

Ключові слова: інтеграція, глобалізація, правова інтеграція, міжнародна організація, європейська інтеграція, євроатлантична інтеграція.

Глобалізаційні процеси, що торкнулися всіх суспільних відносин на планеті, є однією з найбільш актуальних та резонансних тем в сучасних теорії та практиці. Спричинені стрімким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій та можливостями з ними пов'язаними, все більш реальними та поширеними стають об'єднання та співпраці, що не обмежуються ані суспільними культурними особливостями, ані географічними та територіальними обставинами, ані національними правовими системами. Одним із незамінних інструментів глобалізації є інтеграційні процеси, що невідворотно за нею слідує.

Інтеграційні процеси в політиці, економіці та праві почали активно розвиватися на початку минулого століття, а з моменту набуття Україною незалежності і до сьогодні – продовжують залишатися в списку основних цілей державної діяльності в країні. Рух до Європейського Союзу та Північноатлантичного альянсу, нові виклики та об'єктивно існуючі перепони на цьому шляху зумовлюють необхідність переоцінки такої державної політики для збільшення її ефективності та зменшення строків її реалізації. При цьому, як в українській юридичній доктрині, так і в зарубіжному науковому надбанні все ще немає одностайності в сфері розуміння

змісту, природи та специфіки явища інтеграції загалом та правової інтеграції зокрема. Такі практичні та теоретичні передумови обумовлюють актуальність обраної теми дослідження.

Правову інтеграцію можна визначити як закономірний процес правового та соціального розвитку, який шляхом використання різнорідних правових методів та засобів створює цілісну правову базу з метою здійснення поступового об'єднання соціальних (політичних, економічних, культурних, правових, інформаційних) систем у єдину консолідовану соціальну та правову систему вищого рівня, а також підтримку цілісності та єдності вже існуючих таких систем.

Правову інтеграцію поділяють на внутрішню та зовнішню. При цьому зовнішня за видовою класифікацією більшості науковців буває внутрішньодержавна та міжнародна.

Міжнародна правова інтеграція – це закономірний результат міжнародного «спілкування», в ході якого формуються все більш тісні зв'язки між країнами на рівні як державних установ, так і елементів громадянського суспільства, включаючи і звичайних громадян.

Як зазначає С.Ю. Кашкін, міжнародна інтеграція виникає не за чийсь свідомим планом. В її основі лежить об'єктивний хід розвитку суспільного життя, яке сьогодні все менш схильне замикатися всередині державних кордонів. Сьогодні міжнародна інтеграція може розглядатися не тільки як об'єктивний і в визначеній мірі спонтанний процес об'єднання країн та народів завдяки розширенню міжнародних зв'язків все більшої інтернаціоналізації суспільного життя, тобто міжнародна інтеграція в широкому розумінні, але і як свідомо, цілеспрямована спільна діяльність держав для подолання їх взаємної відособленості, тобто міжнародна інтеграція у вузькому сенсі. [1, с. 45]

Автор доводить в своїх дослідженнях, що на даний момент, в тій чи іншій формі, в інтеграційних структурах задіяні практично всі країни світу.

Міжнародну інтеграцію можна класифікувати за різними ознаками.

Кількість та географічне розташування учасників інтеграції дає змогу виокремити види міжнародної інтеграції, а саме регіональну, міжрегіональну та глобальну інтеграції.

Регіональна інтеграція охоплює окремі групи держав, розташованих у межах територіальної доступності, зазвичай одного великого географічного регіону чи континенту (наприклад, Африканський Союз, Рада Європи, Південноазійська зона вільної торгівлі та ін.).

Проблематика регіональної інтеграції та транскордонного співробітництва, за очевидними причинами, є особливо актуальною для Закарпатської області. Так, 2016 року було підписано чергову Програму співпраці Закарпатської області та області Саболч-Сатмар-Берег на 2017 рік, із областю Боршод-Абауй-Земплен на 2016–2017 роки, Угоду про співробітництво територіальних органів місцевого самоврядування в басейні річки Тиса керівниками регіональних рад України, Угорщини, Румунії та Сербії, започатковано співпрацю з регіоном Бач-Кішкун [2].

В рамках Програми транскордонного співробітництва «Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна» Європейського інструменту сусідства 2014–2020 рр. передбачено реалізацію 5 великих інфраструктурних проектів з бюджетом понад 2,5 млн. євро (загальною сумою для Закарпатської області близько 10 млн. євро). За результатами 2-го конкурсу цієї ж Програми за участі організацій Закарпатської області буде реалізовано 35 звичайних проектів, бюджет яких для Закарпаття становить близько 10,4 млн євро у таких сферах, як попередження надзвичайних ситуацій, розвиток прикордонної інфраструктури, туризму, покращення послуг у системі охорони здоров'я, просування місцевої культури та збереження історичної спадщини.

Наразі триває процес підписання грантових контрактів проектів, а також державна реєстрація у Секретаріаті Кабінету Міністрів України.

27 лютого 2020 року завершився етап подачі заявок на третє коло конкурсного відбору Програми транскордонного співробітництва «Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна», де очікується велика кількість проектних заявок від суб'єктів транскордонного співробітництва Закарпатської області.

Дана програма є ключовим джерелом фінансування програми ЄС для реалізації проектів на території Закарпатської області. Територіальне розташування і наближеність адміністративних одиниць з країнами вищеназваної програми, наявність меморандумів та угод про співпрацю між місцевими органами державної влади створюють максимально комфортні умови для співпраці між партнерами та реалізації проектів для Закарпаття

Також, Закарпатська область за конкурсним відбором була обрана до участі у таких проектах, як «Румунія-Україна» Європейський інструмент сусідства 2014–2020 рр., а також до ряду проектів в рамках Стратегії ЄС для Дунайського регіону за такими напрямками: збереження

і захист навколишнього середовища та підвищення ефективності використання ресурсів; сприяння сталому розвитку транспортної системи та усунення вразливих місць в розвитку ключових мережевих інфраструктур; підвищення інституційної спроможності органів державної влади та зацікавлених сторін, а також забезпечення ефективного державного управління на території Закарпатської області.

В першому випадку буде впроваджено 5 великих проектів типу HARD на загальну суму для Закарпатської області – 4,1 млн євро; 16 проектів типу SOFT на загальну суму для Закарпатської області – 2,1 млн. євро у сфері розвитку прикордонної інфраструктури, транспорту, покращення надання послуг у галузі освіти та охорони здоров'я, збереження довкілля та історико-культурної спадщини. В другому ж проекті Закарпаття повинне отримати фінансування на загальну суму понад 100 тис. євро [3].

Міжрегіональна інтеграція охоплює держави, а також регіональні інтеграційні організації, розташовані в різних регіонах і континентах (наприклад, зона вільної торгівлі США – Південна Корея, 2012 р.). Це процес зближення, взаємопроникнення й зрощення відтворювальних процесів суб'єктів двох і більше регіонів, що перетворює їх на цілісний механізм, на міжрегіональну систему [4, с. 60].

Основною метою такого виду міжнародної інтеграції є подолання тих бар'єрів для соціального, культурного, економічного чи іншого співробітництва, які виникають через державний кордон, а також об'єднанню зусиль регіонів для розв'язання спільних проблем. Така мета досягається реалізацією пріоритетних завдань міжрегіональної інтеграції, серед яких: забезпечення правових та організаційних основ державності; створення єдиного соціально-економічного простору, забезпечення однакових умов розвитку регіонів в даній сфері; особлива увага до стимулювання регіонів, що мають важливе стратегічне загальнодержавне значення; використання специфічних ресурсів територіальних частин; контроль за екологічною безпекою та ін.

Міжрегіональна інтеграція в силу свого змісту притаманна здебільшого прикордонним регіонам в тій чи іншій країні, а тому кожен прикордонний регіон із притаманними йому конкурентними позиціями та перевагами, ставши повноправним суб'єктом економічних відносин, має можливість забезпечити належний рівень конкурентоспроможності як у державі, так і за її межами.

Країнам, із якими Україна має спільний кордон, характерні неоднакові економічні та політичні умовами розвитку, різні рівні залучення в глобальні процеси, що впливає на особливості міжрегіональної інтеграції. Можна умовно виділити два типи української міжрегіональної інтеграції в залежності від того з регіонами яких країн він здійснюється: європейський та пострадянський.

Близьке розміщення країн Європейського Союзу відіграє значну роль у розвитку прикордонних територій нашої країни. Мета міжрегіонального співробітництва з країнами ЄС – економічний прогрес вітчизняних областей та регіонів забезпечення економічного зростання регіонів України, наближення макроекономічних показників до рівня європейських, збільшення конкурентних можливостей України тощо. Для Європейського Союзу корисним є нівелювання периферійності своїх окраїн, забезпечення сприятливих умов розвитку для них, а також можливість розповсюдження певних норм і стандартів на сусідні країни.

Міжрегіональна інтеграція з країнами-членами ЄС збільшує залучення інвестицій та технологій, стимулює євроінтеграційні процеси; застосування європейських технологій управління регіональним розвитком; досвід розв'язання соціальних, екологічних проблем. Система міжрегіональної інтеграції України та Європейського Союзу створює для цього потрібні передумови оновлення вітчизняної економіки. Важливу роль у прикордонному співробітництві відіграє інституціональна система, одним із головних інститутів якої виступають єврорегіони. Останні являють собою територіальні утворення, що складаються з адміністративних територій держав-сусідів [5, с. 59].

За своєю суттю, міжрегіональна інтеграція посідає проміжне місце між регіональною та глобальною інтеграцією. На відміну від регіональної інтеграції, вона намагається об'єднати ті країни, які не можуть бути визнані частиною єдиного географічного регіону. Наприклад, міжрегіональною, а не регіональною можна вважати інтеграційні зони вільної торгівлі Сполучених Штатів з різними країнами за останні роки: Австралія в 2005 р., Сінгапур в 2004-му, Бахрейн та Марокко в 2006-му, Південна Корея в 2012-му та інші. Міжрегіональною також варто вважати торгівлю співпрацю між окремими державами Північної Америки, Центральної Америки та Карибського басейну, оскільки сторонами договору про її створення стали США,

п'ять країн Центральної Америки, а також Домініканська Республіка, як острівна країна з Карибського моря [6, с. 201].

На ряду з регіональною та міжрегіональною інтеграціями особливою популярністю користується в останні десятиріччя так-звана «інтеграція інтеграцій», як форма об'єднання двох і більше інтеграційних союзів. За такою формулою створені зони вільної торгівлі між ЄС та Центральноамериканською інтеграційною системою, між ЄС та Південною Кореєю від 2011 року, між Європейською асоціацією вільної торгівлі (ЄАВТ) та Канадою 2008-го року.

Нарешті, якщо в інтеграції беруть участь усі або більшість країн світу, вона розглядається як глобальна інтеграція.

Деякі автори серед основних рис глобалізаційних процесів в сучасності називають екстраполяцію ліберально-демократичних цінностей на всі регіони без винятку. Така ситуація зумовлює той факт, що всі сфери життя та функціонування всередині країни стають ідентичними, а країни між собою – взаємозалежними. Такого рівня взаємозалежності народів та культур раніше не було. Проблеми, що виникають у будь-якій точці світу, миттєво відображаються на всьому світі. Процес глобалізації та гомогенізації приводить до створення єдиного світового співтовариства, в якому формуються єдині норми, інститути та культурні цінності [7, с. 54].

Такий підхід ученого найбільшою мірою характеризує неминучість та об'єктивність приходу глобальної інтеграції з її новою системою форм соціальної організації та самоорганізації, з її перевагами та ймовірними ризиками. Глобальна інтеграція, безпосередньо пов'язана з диверсифікацією глобалізації, формуванням глобальних мереж, зокрема продуктових, інноваційних, логістичних, регуляторних, що посилює цілісність глобалізаційних процесів, структурну взаємозалежність елементів [8, с. 15].

Передумовами розвитку глобальної інтеграції стали глобалізаційні процеси в світі, а також стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та всесвітнього інформаційного суспільства, чим і зумовлюється тотальний характер описуваних інтеграційних процесів. Основу глобальної інтеграції становить загальнооб'єднувальна, всесвітньоглобальна система цінностей (загальнолюдські, глобалізаційні, національно-регіональні та індивідуальні), яка за необхідності має схвалюватися всіма суб'єктами глобального об'єднання. Подібна структура ціннісних орієнтирів особливо важлива

для усереднення нейтральності у ціннісних поглядах, аби таким чином не піддатися руйнації базових ціннісних факторів, якими керуються держави в процесі об'єднання. Саме тому в умовах глобалізації має йтися про так звану «транснаціональну систему цінностей», яка б працювала на інтеграцію держав, а не на протиставлення на основі відмінностей у національній системі цінностей, за якою живе кожна із держав [9, с. 20].

Найбільш яскравими прикладами глобальної інтеграції можна назвати СОТ, що має 158 країн-членів, ООН, що об'єднує 192 країни, Також сюди можна віднести Світовий банк, Міжнародний валютний фонд тощо.

Войтович в своїх дослідженнях класифікує сучасну глобальну інтеграцію на два види: глобальну індивідуальну інтеграцію та глобальну колективну інтеграцію. Глобальна індивідуальна інтеграція – це така, згідно якої передбачається включення індивідуальної одиниці, тобто окремої людини до глобального політичного, економічного, технічного, наукового простору, тощо. Такий вид інтеграції передбачає створення спільнот між окремими особами в глобальному функціональному полі. Так, наприклад, окрема людина для реалізації своїх інтересів та потреб включається у відповідні транснаціональні структури (економічні, професійні, політичні, релігійні, соціальні). В умовах розвитку інформаційного суспільства це також може здійснюватися за допомогою мережі Інтернет.

Поєднання цілих країн та народів як єдиного суб'єктів для досягнення спільних цілей та завдань є глобальною колективною формою правової інтеграції. Серед спільних цілей та завдань можна назвати різноманітні інтереси в різних сферах життя, які й визначають критерії взаємозв'язку та взаємодії між державами. [10].

Залежно від сфер суспільного життя, які зачіпаються інтеграційними процесами, міжнародну інтеграцію можна поділити на два основні види: економічну та політичну інтеграцію.

Предметом економічної інтеграції виступають економічні системи (національні господарства) країн, в рамках яких реалізовується виробництво та розподіл матеріальних (товари), також деяких нематеріальних благ, які мають, як правило, грошову оцінку (об'єкти інтелектуальної власності, послуги і т.д.).

Як стверджує Кашкін С.Ю., економіка являє собою самостійну і найбільш схильну до інтеграційних процесів сферу життя. Окрім цього, економічна інтеграція служить каталізатором

інтеграційних процесів і в інших сферах соціального життя. Такий феномен в теорії міжнародної інтеграції називається «ефектом зубчастої передачі» чи «ефектом переливу»: почавшись в одній сфері суспільного життя, в даному випадку економіці, інтеграція в кінцевому результаті «захоплює», «переливається» на інші сфери. Наприклад, на початковому етапі створення Європейського Союзу, мова йшла про створення митного союзу та спільного ринку в рамках тогочасних Європейського товариства вугілля і сталі та Євроатому. Однак з часом, такого роду співпраця зумовила необхідність створення простору свободи, безпеки та правосуддя, за якими послідувало створення єдиної екологічної політики, зовнішньої політики та політики безпеки та оборони і т.д.

На другому після економічної, знаходиться політична інтеграція. Така інтеграція стосується політичних систем різних країн, тобто її предметом виступає формування та реалізація політичної влади, в результаті чого створюються єдині законодавчі, виконавчі та судові владні інстанції, наділені країнами-членами повноваженнями приймати загальнообов'язкові для виконання нормативні акти та рішення. Приклади, знову ж таки, можна знайти в Європейському Союзі, а саме Європейський Парламент, Суд, Рада Міністрів, громадянство ЄС тощо.

Окрім економічної та політичної сфер суспільного життя, міжнародна інтеграція може проводитися і в інших соціально важливих видах відносин. До прикладу, окремими ланками Центральноамериканської інтеграційної системи є соціальна інтеграція та туристична інтеграція. Перша виникла в результаті укладення спеціального Договору про соціальні інтеграції в 2003-му році, яким встановлюється єдина політика соціального захисту та забезпечення. Для розвитку туристичної інтеграції було створене єдине спеціальне відомство «Центральноамериканський секретаріат з туристичної інтеграції».

Як приклад інтеграції в сфері освіти, можна запропонувати створення єдиного європейського простору вищої освіти, в рамках якого до Болонського процесу приєдналися практично всі країни Європи.

Залежно від змісту інтеграційних заходів, традиційно та історично сформувалися два основні методи розвитку міжнародної інтеграції: негативна і позитивна інтеграція. Теорію позитивної та негативної інтеграції розвинув в 70-х роках голландський вчений Я. Тіберінг.

Він стверджував, що негативна інтеграція передбачає взаємне усунення державами, що інтегруються, перешкод розвитку транскордонних зв'язків. Таким чином усуваються бар'єри, що перешкоджають взаємному товарообігу, вільному пересуванню громадян, послуг, капіталів та ін. Науковець був переконаний, що систематичний транскордонний обмін товарами, послугами та іншими факторами виробництва, рано чи пізно повинен спричинити зниження цін на таку продукцію та підвищить їх якість, що в свою чергу позитивно відобразиться на рівні національних економік. Хоча з іншого боку, перелік вище наведених заходів можна трактувати як принципово новий рівень загострення конкуренції. Негативна інтеграція характерна для американської інтеграційної моделі. Вона використовується, зокрема, в Світовій організації торгівлі.

Позитивна інтеграція йде далі. Вона сприяє розробці і здійсненню державами, що інтегруються, спільної політики управління багатьма аспектами суспільного життя на їхній сукупній території. Це прийняття наднаціональних законів і створення відповідних інститутів, що суттєво збільшує мобільність факторів виробництва.

Це, наприклад, спільні сільськогосподарська, транспортна, кримінальна політики, економічний і валютний союз – тобто не лише усунення перешкод, а спільна творча діяльність у сферах суспільного життя, що раніше повністю перебували в суверенному віданні держав-членів. Зазвичай негативна інтеграція відбувається першою, проводячи часткову інтеграцію (наприклад, Південноамериканський спільний ринок МЕРКОСУР), і усуває перешкоди для розвитку позитивної інтеграції, яка може призвести до інтенсивнішої – повної інтеграції. Приклад останньої – Європейський Союз [5, с. 61].

Участь країни в процесах міжнародної інтеграції передбачає взаємопов'язаний розвиток за обидвома описаними вище векторами, якими з одного боку виступає більш ліберальний характер переміщення товарів та послуг, капіталу та робочої сили, а з іншого – формування міжнародних економічних та політичних інститутів. За загальними тенденціями, на практиці спочатку більш активно реалізуються процеси негативної інтеграції, які поступово переростають в позитивну форму інтеграції.

Висновки. Таким чином, можна зробити висновок, що процеси міжнародної інтеграції являються надзвичайно актуальними в сучасній світовій спільноті, в силу глобалізаційних процесів, а також в силу стрімкого розвитку інформа-

ційно-комунікаційних технологій. Майже всі країни світу являються задіяними в інтеграції того чи іншого формату, а тенденції до глобальної та міжрегіональної інтеграції невпинно зростають. В силу цього, міжнародні інтеграційні процеси можна класифікувати на різні види за багатьма ознаками. Так, за сферою дії виділяють економічну та політичну інтеграції, як найактуальніші та найрозповсюдженіші. За змістом інтеграційні процеси можуть бути позитивними та негативними. За територіальним критерієм та кількостю задіяних країн, традиційно виділяють регіональну, міжрегіональну та глобальну інтеграції. При цьому, варто відзначити, що дедалі більше на передній план виходить саме глобальна міжнародна інтеграція, а також те, що існує та набирає обертів ще один підвид – «інтеграції інтеграцій», як об'єднання вже існуючих співтовариств.

Список використаної літератури:

1. Кашкін С. Ю. Філософія інтеграційного права. *Актуальні проблеми російського права*. № 2 (99) Лютий, 2019. С. 43-50.
2. Василь Маковський. Транскордонне співробітництво. Офіційний веб-сайт. *Закарпатська обласна рада*. 27 грудня 2017 року. URL: <https://zakarpattya.gov.ua/zakarpattya/evropejskyj-vybir/transkordonne-spivrobitnytstvo/> (дата звернення: 29.04.2020).
3. Європейський інститут сусідства. Закарпатська обласна державна адміністрація, Державні сайти України, остання зміна сторінки: 25.02.2020. URL: <https://carpathia.gov.ua/storinka/evropeyskyy-institut-susidstva> (дата звернення: 29.04.2020).
4. Резнічук М.С. Теоретичні засади економічної інтеграції. *Журнал європейського і порівняльного права*, 2018. С. 57-66. URL: <file:///C:/Users/victo/Downloads/3477-12788-1-PB.pdf> (дата звернення: 02.05.2020)
5. Назаров М.І. Сучасний стан інтеграційних процесів у світі. *Мукачівський державний Університет. Економіка і суспільство*. Випуск № 18. 2018 р. С. 57-65.
6. Интеграционное право в современном мире: сравнительно-правовое исследование : монография / [отв. ред.: С.Ю. Кашкин]. Москва : Проспект, 2015. 416 с.
7. Глобальна економіка: навч. посіб. / О.В. Довгаль, У.Я. Андрусів, О. В. Ткаліч, О. С. Павленко. Івано-Франківськ: ФОП Супрун В.П., 2019. 262 с.
8. Попко О.В. Міжнародна економічна інтеграція та місце України в міжнародних інтеграційних процесах. Проблеми системного підходу в економіці. Випуск № 2 (70), 2019. С. 13-20.
9. Хантингтон С. Запад унікален, але не універсальний. *Мировая экономика и междунар. отношения*. 1997. № 8. С. 14–36.
10. Бадида А., Лемак В. Глобалізація у правовому вимірі: формування контурів «глобального права». *Видавництво Львівської політехніки*, № 876 (2017). URL: <https://vlp.com.ua/node/18024> (дата звернення: 01.05.2020).

Kurah L. V. Concepts and types of international integration: theoretical and legal analysis

This article is devoted to the study of the theoretical and legal content of the concept of international integration and the study of its types. It is stated that due to the active processes of globalization, international integration is especially relevant on the modern page of history, both world and Ukrainian. At the moment, in one form or another, almost all countries on the planet are involved in integration structures.

It is determined that the main goal of international integration is to form closer ties between countries at the level of both state institutions and elements of civil society, including ordinary citizens.

The most common are classifications of international integration by sphere of public relations and by territory. It is analyzed that the last criterion distinguishes regional, interregional and global international integration. The first concerns cooperation between individual states or groups of states located within territorial accessibility, usually of one large geographical region or continent (for example, the African Union, Mercosur, the Council of Europe, the South Asian Free Trade Area, etc.). Interregional integration differs from regional integration in that it covers states as well as regional integration organizations located in different regions and continents.

It is stated that in terms of its content, integration is global, in which most countries of the world take part. The connection of global integration with the diversification of globalization, the formation of global networks, including product, innovation, logistics, regulatory, which enhances the integrity of globalization processes, the structural interdependence of the elements.

It is established that, depending on the spheres of public life affected by integration processes, international integration can be divided into two main types: economic and political integration. The subject of economic integration is defined as the economic systems (national economies) of countries, and the subject of political integration is analyzed as the formation and implementation of political power, resulting in the creation of a single legislative, executive and judicial authorities.

Key words: *integration, globalization, legal integration, international organization, European integration, Euro-Atlantic integration.*